

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXXI. De Quadis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

significatione usu, supra in Toxandris notavi. integrum terrarum tractum totiusque gentis sedem etiam alibi adpellari βασιλειον, legisse me memini: quamvis auctor & locus in praesens non succurrat. Ceterum castellum illud, juxta Marobodui regiam situm, caput gentis Marcomannorum fuisse arbitror; quia illuc Svevi, id est, Marcomanni praedas suas conferebant. Id si quis eodem situ fuisse contendat, quo regia nunc sedes, gentisque Czechorum caput, ingens urbs PRAGA conspicitur; facile ei palmam dederim. in medio namque regionis tutissimus erat locus, ubi & rex, novi invisque regni conditor, ageret, & quod universa gens communis praedas conferret.

Hæc igitur de finibus, ipsoque solo Bojohæmi. Ceterum Bojis Gallis, quum Bojohæmo pellerentur, idem ferè accidit, quod de Cheruscis, eodem libro, narrat Tacitus. 10
quidpe, ubi Cæsar tradit, *gentem eam suâ atate summam habuisse justitiæ & bellicæ laudis opinionem*; aptè heic subungi posse videntur ea, quæ Tacitus de Cheruscis refert: *In latere Chaucorum, Chattorumque, Cherusci nimiam ac marcentem diu pacem illacessi nutrierunt. idque jocundius, quam tutius fuit. quia inter impotentes & validos falsò quiescas. ubi manus agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt. Ita qui olim boni æquique Cherusci, nunc inertes ac stulti vocantur. Cattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.* Eadem ferè idem auctor de Marcomannis: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Pulsi à Marcomannis Boji quò terrarum concesserint, quum apud auctores non dispiceret doctissimus rerum Boicarum scriptor M. Velleus; *pulsos regno & dominatu interpretatur, non regione*; mansisseque in parte Bojohæmi, exi- 20
stimat. Verum in Vindeliciæ descriptione ego è Strabone ostendam, pulsos in hujus partem ad Aenum flumen concessisse, quà nunc etiam posterius eorum Bojari manent.

De virtute Marcomannorum bellicâ, cum innumera apud antiquissimi simul posteriorisque sæculi auctores extant exempla; tum hoc maximè præclarum est Romani hominis, Germanorum hostis, elogium: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Meritò præcipua eorum habenda erat gloria, non modò inter reliquos Danubii adcolas, sed inter ceteros quoque Germanos omnes; ut qui antiquissimis temporibus Helvetios Gallos ex iis finibus eiecerint, quos hi Mœnum, Rhenum, Danubiumque amneis & Hercynios montes inter occupaverant; postmodum verò, trajecto Rheno, quum in Galliam à Sequanis contra Heduos vocarentur, 30
omnem ferè Galliam Celticam imperio suo subjecerint; mox Bojos etiam è Bojohæmo pepulerint; multisque dehinc ac gravissimis cladibus Noricam ac Rhætiâ, Romanorum provincias, adfecerint, jam inde à M. Antonini principatu. Orosius, lib. VII, cap. XV: *M. Antoninus Verus, Marcomannicum bellum, quod continuò exortum est, gessit. apud Carnutum triennio jugiter exercitum habuit. Julius Capitolinus, in vitâ ejusdem imperatoris: Tantus timor belli Marcomannici fuit, ut undique sacerdotes Antoninus acciverit; peregrinos ritus impleverit; Romam omni genere lustraverit.* Sed socii iis semper fuere belli contra Romanos Quadi, contermini eorum, & Quadorum item finitimi Jazyges Sarmatæ. Unde etiam Carnuti exercitus habitus; quod opidum nunc Haimberg, in Danubii ripâ, Quadorum finibus oppositum. 40

Regibus semper paruisse, ostendit idem noster, in continentibus: *Marcomannis Quadisque usque ad nostram memoriam reges manserunt ex gente ipsorum; nobile Marobodui & Tudri genus. jam & externos patiuntur. Sed vis & potentia regibus, ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur.* Non modò in Bojohæmo Marcomanni, sed jam antè in Rheni ripâ sub regum imperio agebant. quò spectat illud, quod supra citavimus: *Credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos. quantum enim annis obstabat, quò minus, ut quaque gens evaluerat, occuparet permicaretque sedes, promiscuas adhuc, & nullâ regnorum potentiâ divisas? Attamen non supra libertatem regnabantur Marcomanni, nec regibus infinita aut libera potestas; quod supra libro primo notavi.* Ideoque auctor annal. II, ubi de irruptione Catualdæ in Marobodui regiam narrat, *Veteres illic* 50
ait fuisse Svevorum praedas; non Marobodui.

CAP. XXXI.

De QUADIS.

QUADO s plerique geographorum nostri sæculi in eâ regione collocant, quæ inter Bojohæmum ac Poloniam nunc Silesia vocatur; duo scilicet argumenta sequuntur: primum, quia auctor noster Marcomannis, quos illi Moravos interpretantur,

- eos continuat; dein, quia Quadorum ac Silesiorum, quos Germani *die Slesinger* sive *Schlesinger* vocant, nomina eamdem rem significare putant. *quaat* namque oceani adco-
 lis Germanis idem est, quod Slavorum genti *zste*, id est, *malum*, seu *improbum*. quasi Slavi,
 in has oras advecti, Germanicum vocabulum in suam linguam commutarint. At hoc
 primò demonstrandum erat; Polonorum, Slavicae gentis, *Slasko*, ac Czechorum, sive
 Bojohæmorum, itidem Slavicae gentis, *Slisko*, quibus vocabulis terram Silesiam adpel-
 lant; illorum *Slezacy*, horum verò *Slizacy*, quibus vocabulis gentem *Silesiorum* indige-
 rant, à voce *zste* deducta esse. quod nemo umquam neque Polonus, neque Bojohæmus,
 neque alius quisquam Slavici generis homo concesserit. Facessant igitur hæc ridicula
 10 ineptorum hominum nugæ. quibus remotis, quæ mens auctori nostro fuerit, satis li-
 quere existimo. Verba ejus, jam antea sæpius repetita, hæc sunt: *Iuxta Hermunduros*
*Narisci, ac deinde Marcomanni, & Quadi agunt. eaque Germaniæ velut frons est, quate-
 nus Danubio pratexitur.* Ergo & Quadi in Danubii ripâ: scilicet infra Marcomannos. Pro-
 lemæus: Ἐπὶ τὸν Ἐρμιωνῶν δρυμὸν Κεάδοι. ὅφ' οὐδὲ τὰ σθηραρυχέα, καὶ ἡ Λάνα ὕλη. ὅφ' ἢ μίχα
 ἔθι, οἱ Βοίαιμοι, μέγα δὲ Δανυβίαι. id est: *Sub Hercynio saltu Quadi. sub quibus ferri sectura.*
ac Lana silva. sub quâ magna gens Bemi ad Danubium usque. Bemos eosdem esse, quos
 Marcomannos, malèque heic ultra Bojohæmum collocari, jam antea notavi. id tamen
 haud falsum, quòd sub Hercyniâ silvâ, id est, sub Bojohæmo ponuntur Quadi; ut modò
 ex Tacito intellectum. Ferri autem istæ secturæ fuerunt in eo montium jugo, quod à
 20 Moraviae opido *Ostřá*, & flumine *Morává*, ad Vistulæ fontem procurrit. sub quo ipso par-
 tem Quadorum gentis coluisse, mox ostendam. De hisdem Quadis Strabo lib. vii: Ἐν
 πρώτῃ δὲ ἐστὶ καὶ ὁ Ἐρμιωνῶν δρυμὸς, καὶ τὰ τῶν Σηθῶν ἔθνη, τὰ μὲν οἰκῶντα ἐν τῷ δρυμῷ, κατὰ πρῶτον
 τῶν Κολδάων. ἐν οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Βοίασμον, τὸ δὲ Μαροβιάδα βασιλείαν. εἰς ἃν ἐκείνῃ τῶν ἄλλων π με-
 ταιέθησε παλαιῶς, καὶ δὴ σὺν ὁμοειδῆσι ἑαυτῶ Μαρομμαιῶς. ἐπίση δὲ τῆς περιγματοῦ ἔθ' ἐξ ἰδιώτα,
 μὲν τὴν ἐκ Γάμης ἐπίνοδον. νεῦ δὲ ἢ ἢ ἐνθάδε. καὶ ἐνεργετῆτο ἕστω δὲ Σεβασθ. ἐπιπελθῶν ἢ ἰδιω-
 τῆσσι, καὶ καπυτήσσι, παρὸς οἷς εἶπν, Λαγίς, τὸ μέγα ἔθνη, καὶ Ζάμης, καὶ Βάπνας, καὶ Μυγίλωνας,
 καὶ Σιβινῶς, καὶ τῶν Σηθῶν αὐτῶν μέγα Σέμιννας. πάλιν τὰ τῶν Σηθῶν, ὡς ἐφω, ἔθνη, τὰ μὲν
 ἐν τῷ ἄκτῃ, τὰ δὲ ἐκ τῶν δρυμῶν, ὁμοειδῆσι τῆσι. Corrupta heic ferè omnia esse gentium re-
 gionumque vocabula, etiam alii ante me notarunt viri docti: qui pro *Λαγίς* fecère *Λαγίς*,
 30 pro *Βάπνας*, *Γάπνας*: de reliquis verò nihil divinare potuerunt; nisi quòd pro *Κολδάων*,
 in manuscriptis quibusdam exemplaribus reperierunt *Κολδάων*. Ego verò non modò
 gentium vocabula heic, ut in reliquâ Germaniâ apud Strabonem, esse corrupta, sed &
 ipsam orationem à genuino ordine turbatam, audacter adsevero. Quis, quæso, credat,
 Strabonem voluisse in gente aliquâ *Κολδάων* vel *Κολδάων* esse *Bojamum*; in quod Mar-
 comannos cum aliis compluribus traduxerit Maroboduus; quum ipsum Bojæmum paul-
 lo post tam clarè omnibus partibus describat, uti nulla alia intelligi regio possit, quàm
 quod Czechorum nunc dicitur regnum, saltibus montibusque Hercyniis cinctum; ut
 suprâ ostensum est? Magna fuisse potuit, inquires, τῶν Κολδάων gens; in quâ complures
 nationes; & inter alias Marcomanni. At haud temerè quidquam credo, quando ipse
 40 Strabo hoc non notavit; quod tamen in Lugis ac Semnonibus non negligendum cen-
 suit. *Κολδάοι*: isti, sive *Κόλδοι*, certè nulli alii fuerunt, quam *Κεάδοι*: vocabulo eorum,
 haud ita mirifico librarii lapsu, corrupto: quod reliquis etiam circà populis accidit. in
 quibus pro *Βοίασμον* scribendum *Βοίαμοι*, pro *Σηθῶν* *Σηθῶν*, pro *Μαρομμαιῶς* *Μαρομ-
 μαιῶς*, jam antea paruit: pro *Λαγίς* verò *Ζάμης*, *Βάπνας*, & *Μυγίλωνας*, reponendum
Λαγίς, *Λεμοβίαις*, *Γάπνας*, καὶ *Βεργυνθίανας*, infra suo loco atque ordine ostendetur. Scribo
 igitur totum locum in hæc verba: Ἐν πρώτῃ δὲ ἐστὶ καὶ ὁ Ἐρμιωνῶν δρυμὸς, καὶ τὰ τῶν Σηθῶν ἔθνη,
 τὰ μὲν οἰκῶντα ἐν τῷ δρυμῷ. (ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ τὸ Βοίασμον, τὸ δὲ Μαροβιάδα βασιλείαν. εἰς ἃν ἐκείνῃ
 τῶν ἄλλων π μεταιέθησε παλαιῶς, καὶ δὴ σὺν ὁμοειδῆσι ἑαυτῶ Μαρομμαιῶς. ἐπίση δὲ τῆς περιγματοῦ
 ἔθ' ἐξ ἰδιώτα, μὲν τὴν ἐκ Γάμης ἐπίνοδον. νεῦ δὲ ἢ ἢ ἐνθάδε. καὶ ἐνεργετῆτο ἕστω δὲ Σεβασθ.)
 50 ἐπιπελθῶν ἢ ἰδιωτῆσσι, καὶ καπυτήσσι, παρὸς οἷς εἶπν, Λαγίς, τὸ μέγα ἔθνη, καὶ Λεμοβίαις, καὶ Γά-
 πνας, καὶ Βεργυνθίανας, καὶ Σιβινῶς, καὶ τῶν Σηθῶν αὐτῶν τὸ μέγα ἔθνη Σέμιννας. πάλιν τὰ τῶν
 Σηθῶν, ὡς ἐφω, ἔθνη, τὰ μὲν ἐν τῷ οἰκῶν, τὰ δὲ ἐκ τῶν δρυμῶν, κατὰ πρῶτον τῶν Κεάδων, ὁμοειδῆσι
 τῆσι. id est: *In eadem hac Germaniâ est & Hercynius saltus, & Sævetorum gentes; quarum
 quedam habitant intra saltum; (in quo est & Bojamum, Maroboduus regia. in quem ille locum
 cum alios complures transitulit, tum popularis suos Marcomannos. Privatius enim hic domina-
 tionem invasit, post quàm rediit Româ; ubi adolescens vixerat, beneficiis ab Augusto adfectus.
 Domum igitur reversus regnavit; ac, præter jam dictos, subjugavit sibi, Lugios, magnam gen-
 tem, & Lemovios, Gutones, Burgundiones, Sibinos, & ex Sævetis magnam gentem Semnones.)*
 Fff 3 Enim-

Enimvero Svevorum, ut ante dixi, gentes alia intra habitant, alia extra saltum, ut Quadorum gens, contermina Getis. Pro eo ois, lego eo q̄. de Hercynio enim saltu geographum loqui, satis clarum est. & quia de suo tempore loquitur, bis per ista in sequenti etiam oratione instans scribo tempus eicē. Quum igitur Ἡρῳικῶν δρυμῶν paullo post describat, ἐν χωρίοις ἑρμῶν, κύκλον περιλαμβάνοντα μέγαν, ἃ ἐν μέσῳ χώρῳ καλῶς οἰκισθῆναι διωαιμῆλω, quæ est Bohæmum, Marcomannos, & alios Svevos à Maroboduo introductos continens; rectè heic Quados mox saltui subjungit, conterminos Getis. Quà in re adstipulantur ei Tacitus ac Ptolemæus; & item Plinius: ejus verba lib. IV, cap. XII, hæc sunt: *Ab eo in plenum quidem omnes Scytharum sunt gentes; variè tamen litori adposita tenuère, aliàs Getæ, Daci Romanis dicti, aliàs Sarmatæ.* & mox: *Superiora autem inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonica hiberna Carnuti; Germanorumque ibi confinium. campos & plana Iazyges Sarmatæ; montes verò & saltus, pulsati ab his, Daci ad Pathissum amnem, à Maro; sive is Duria est, à Svevis regnoque Vanniano dirimens eos. aversa Bæstrane tenent, aliique inde Germani.* Quos omnes reliqui auctores, cum geographi, tum historici, Sarmatas vocant Iazygas; hos auctor tabulæ adpellat Sarmatas Vagos, unà cum Statio; ejus verba, filvar. lib. III, carm. III, hæc sunt:

Quæ modo Marcomanos, post horrida bella, Vagosque Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.

Ptolemæus verò eisdem vocat Ἰαζυγῶν μέγαν ἄστυς, id est, Iazygas Vagos: collocatque eos inter Danubium ac Pathissum, monteisque Sarmaticos. quâ in re probè ei cum Plinio convenit, qui Jazygas inter Danubium, & Pathissum, monteisque, & Hercynium saltum colere tradit. nam ad fontem usque Pathissi, qui nunc est in Hungariâ Tissa, Germanis die Teysse, pertinuisse magnum illum per totam ferè Germaniam sparsum saltum, suo loco docebo. Montes igitur, quibus saltus supersternebatur, sunt ea juga, quæ à dicto opido Ostrâ, & flumine Morávâ, versùs Vistulæ fontem, atque inde ad Pathissi ortum, protenduntur: in quorum medio altissimus vertex, haud procul opido Landescorona, Babiá gorá vulgò adcolis Polonis vocatur. Hæc Daci, sive Getæ, à Jazygibus Sarmatis è campis, inter Danubium Pathissumque sitis, pulsati, tenuerunt ad Marum usque flumen, quod nunc est Morávâ adcolis Slavis, & Germanis March; & regnum Vannianum, quod è Plinii sententiâ fuit inter Marum, Danubium, & juga Bohæmica, antiquos Quadorum fineis, ut pater è Strabone simul atque Plinio, item è Tacito, qui annal. lib. II, Vannium Quadum fuisse ostendit his verbis: *Barbari utramque (Maroboduum & Catualdam Bohæmo pulsos) comitati, ne quietas provincias immixti turbarent, Danubium ultra, inter flumina Marum & Cusum locantur: dato rege Vannio gentis Quadorum.* Marum flumen jam ostendi: Cusum inquirendum est. quamquàm Marum quoque in controversiam vocasse video Rhenanum ac Lipsium; quorum hic ita ad hunc locum Taciti commentatur: *Marisus hic fluvius dictus Straboni lib. VII; Maris Herodoto; Marisia Jordanis; Aethico Margus. Retinet nomen hodiè, & incolis appellatur Maros.* Nimis infelix ferè ubique antiquæ geographiæ conjector Lipsius, vir cetera doctissimus. Margum esse Mæsiæ amnem, qui haud dubiè vitiato apud Ptolemæum legitur vocabulo Μέγας, pro Μαγῶς, ex Antonino, tabulâ itinerariâ aliisque compluribus auctoribus satis clarè liquet. Maris equidem Herodoti, & Marisus Strabonis, Marisiaque Jordanis, est hodiè Transilvaniæ Hungariæque flumen, vulgò adcolis Maros, & Marosch dictum. at quomodò ad hunc quadrat, quòd Plinius ait Dacos inter Pathissum ac Danubium amneis sub Hercynio saltu coluisse monteis, ad Marum usque flumen, terminum Svevorum, regni que Vanniani; & sub montibus, inter dictos amneis, plana atque campos Iazyges Sarmatas? satis ineptè; quum Marus iste ab lævâ Pathissi quærendus sit ripâ, non ab dextrâ. Clarius hoc redditur (si cui obscurum & incertum etiam nunc videtur) à Tacito annal. lib. XII; ubi de eodem Vannio ejusque regno sic scribit: *Per idem tempus Vannius, Svevis à Druso Casare impositus, pellitur regno, primâ imperii aetate clarus, acceptusque populis; mox diuturnitate in superbiam mutans, & odio accolarum, simul domesticis discordiis circumventus. Auctores Inbillius Hermundurorum rex, & Vangio ac Sido, sorore Vannii geniti. Nec Claudius, quamquàm sapè oratus, arma certantibus barbaris interposuit; tutum Vannio perfugium promittens, si pelleretur. scripsitque P. Attilio Histro, qui Pannonia præsidebat; legionem, ipsaque è provinciâ lecta auxilia pro ripâ componeret, subsidio victis, & terrori adversus victores, ne, fortunâ elati, nostram quoque pacem turbarent. nam vis innumera Ligii, aliæque gentes adventabant, famâ ditis regni, quòd Vannius xxx per annos prædationibus & veltigalibus auxerat. Ipsi, manus propria, pedes, eques, è Sarmatis Iazygibus erat. impar multi-*

multitudini hostium; eoque castellis sese defendere, bellumque ducere statuerat. sed Iazyges ob-
 sidionis impatientes, & proximos per campos vagi, necessitudinem attulerunt; quia Ligius Her-
 mundurusque illinc ingreiebant. Igitur digressus castellis Vannius, funditur praelio. quamquam
 rebus adversis laudatus, quod & pugnam manu cepisset, & corpore adverso vulnera excepit.
 Ceterum ad classem, in Danubio operientem, perfugit. Secuti mox clientes, & acceptis agris in
 Pannonia locati sunt. Regnum Vangio & Sido inter se partiti sunt. egregia adversus nos fide.
 Hæc Tacitus. ex quibus satis clare perspicitur, Marum nullum alium fuisse amnem, quam
 qui hodiè in Moravia incolis Slayis dicitur Moráva, Germanis die March. ad hujus quidpe
 confluentem, in adversâ Danubii ripâ, sita fuere Pannonica hiberna Carnutum; quod
 10 nunc Haimberg esse, suo loco ostendetur. huc facile adcolæ gentes, Marcomanni, atque
 his contermini versus occasum Hermunduri. ex alterâque parte Ligii, Vistulæ lævam
 ripam colentes, adesse potuerunt. huc quadrant ea, quæ Plinius de Dacis ac Sarmatis
 Jazygibus tradit. Sed, omnia uti quammanifestissima fiant, Cusus investigandus est.
 Hunc ex adverso fuisse Pannoniæ, patet ex eo, quod ipsa regio inter hunc & Marum sita,
 in quam Drusus Cæsar Marobodui Catualdæque clienteis collacavit, contra Pannoniam
 fuit. nam Claudius Attilio, Pannoniæ præfidi, scripserat, uti legionem, & auxilia è Panno-
 niâ provinciâ lecta, classemque pro ripâ componeret: in quâ provinciâ etiam Vannii, regno
 pulsi, clientes locati. Cusum igitur amnem eum esse puto, qui vulgò nunc dicitur die VVage,
 supra opidum Komarno in Danubium conflens. Et huc rectè Jazyges Sarmata auxilio
 20 venere Vannio, quia contermini in lævâ Vagi ripâ. quò illud spectat Taciti; Iazyges, ob-
 sidionis impatientes, & proximos per campos vagi, necessitudinem pugna attulerunt, quia Ligius
 Hermundurusque illinc ingreiebant. Hæc igitur est regio inter Marum & Cusum, in quâ
 dicti Svevi, Marobodui Catualdæque clientes, collocati. quam ultra Vagum in orien-
 tem versus non extendo, primùm quia non integra aliqua natio, sed clientes tantùm
 prædictorum regum in eâ positi; quibus hoc terrarum spatium inter Marum ac Vagum
 satis superque est. tum verò populis, trans dictos montes colentibus, confinium relin-
 quendum est cum Jazygibus Sarmatis; quibus tributa solvebant: ut infra ostendetur. Sed
 & Dio, lib. LXVII, haud obscure prædictos Svevos Jazygibus facit conterminos, quidpe
 ubi Domitianum Lygiis auxiliis contra eos misisse narravit; ἡ γερμανικὴ τῆς Ἰστρίας
 30 inquit, οἱ Σὴνδοι, περισπαρελαθόν Ἰάζυγας, & περισπαρελαθόν, ὡς ἔχει μετ' αὐτῶν τὸ ἴσον Δαχνοὶ ἰστροί.
 id est; Svevi, ob id indignati, Iazygum natione suas ad partes traductâ se parabant, ut cum iis
 Istrum trajicerent. Sic, lib. LXXI, ubique Quadi Marcomannis ac Jazygibus conjungun-
 tur. Ac sanè societatem ipsis armorum contra Romanos semper fuisse etiam postero-
 ribus sæculis, vel ex uno Marcellino satis patet. Sed obstreperit heic, nescio quid, Plinius,
 Germanorum initium, in Danubii ripâ, ex adverso Carnuti ponens, id est, ad confluen-
 tem Mari; hocque flumine Vannianum regnum à Dacis Sarmatisque dirimens. ex quo
 suspicio oboriri poterat, Cusum illum fuisse supra Marum, versus Bojohæmum. Verùm
 falsum hoc esse, patet ex eo, quod omnis Danubii ripa supra Marum, non ad Pannoniam,
 sed ad Norici provinciam, Aeno flumine tenus, spectavit, quæ legionem præfidiariam
 40 habuit Vindobonæ, seu Vindomanæ, id est, ut nunc vulgò vocatur, Viennæ. ita, uti ad
 hujus præfidem, non ad Attilium, scribere Claudium oportuisset. Tum verò, Quado-
 rum nomen ad secundam usque Pannoniam, quam Arrabone amne (Rabe nunc est) à
 primâ dirimit Ptolemæus, & Granuam flumen pertinuisse, ex Marcellini dilucidissimâ
 perspicitur historiâ; quæ lib. XVII sic habet: Augusto, inter hæc quiescenti per hiemem
 apud Sirmium, indicabant nuntii graves & crebri, permixtos Sarmatas & Quados, vicinitate &
 similitudine morum armaturæque concordēs, Pannonias Mæstiarumque alteram cuneis incurfare
 dispersis. Et postea: His in barbarico gestis, Bregetionem castra commota sunt; ut etiam ibi belli
 Quadorum reliquias, circa illos agitantium tractus, lacrymæ vel sanguis exsingveret. quorum
 regalis Vitroderus, Viduarii filius regis, & Agilimundus subregulus, aliique optimates, & ju-
 50 dices, variis populis præfidentes, viso exercitu in gremio regni, solique genitalis, sub gressibus ja-
 cuere militum; & adepti veniam, jussa fecerunt. Pannoniæ opidum Bregetionem nunc esse
 Graan, suo loco argumentis docebo satis validis. Unde liquet, Quadorum gentem ad
 flumen Granuam usque tunc temporis pertinuisse. quod etiam att. statuer M. Antoni-
 nus imperator, in vitâ suâ, lib. I, his verbis: Τα ἐν Κβαδοῖς, πρὸς τῷ Γρανῶν. id est; Quæ in
 Quadis facta, ad Granuam. Sed omnia quamdilucidissima reddit Ptolemæus, in descri-
 ptione Jazygum, his verbis: Ἰάζυγες οἱ Μεταναστὲς ὁρίζονται ἀπὸ δύσεως τῆς εἰρημίας μέροι τῆς Γερ-
 μανίας, τῆς ἀπὸ τῶν Σαρματικῶν ὁρίων τῆς τῶν Καρπῶν (malè vulgò τὸν Καρπῶν) καὶ τῆς Δαυαβίας
 πρὸς μὲν Ἰστροῦ. Id est: Iazyges Metanastæ terminantur ab occasu prædictâ Germaniæ parte,
 qua

quæ est ab Sarmaticis montibus ad Carpin, & Danubii flexum. Carpin hodiè in ripâ Danubii supra Budam dici Kalpach, suo loco ostendetur. ex hujus adverso montium jugum, ex meridie in occasum versûs ad fontem usque Vagi protensum Sarmaticos illos fuisse Ptolemæi monteis, Germaniamque iis ab Jazygibus fuisse submotam, infra docebo, ubi de montibus Germaniæ erit sermo. Huc usque igitur Quadi, ultimi Germanorum in Danubii ripâ, fuerunt extensi. quò rectè convenit Marcellini historia de Bregetione: item illud in vitâ Antonini de Granuâ amne. Atque hinc tandem est quòd Ptolemæus, lib. VIII, ait, Germaniam terminari δὸς ἰσονπέλαγος, Ῥατρία ἔξ Νορική, ἔξ δυοῖ Παννονίαις. id est, à meridie Rhetiâ, Norico, & duabus Pannoniis: quarum inferior ab Arrabone amne incipiebat. Ego ex his universis, quæ hæctenus adlata, ista colligo: primò Svevos illos, 10 inter Marum Cusumque locatos, in Quadorum transisse commune nomen; Vannique regnum fuisse à Clunâ amne (quo Marcomannos in Danubii ripâ ab oriente finivi) ad Vagum usque; tam in antiquos Quados, inter Clunam Marumque sitos, quàm in eos Svevos, qui postea inter Marum Vagumque nomini illorum accesserunt. Plinium autem ex eo errasse puto, quia antiquorum Quadorum nomen Maro finiri, apud superioris sæculi scriptores legerat. tum, quia jam antè regnum habuit in Quadis, quàm alii ei adji- cerentur Svevi, ultra Marum. quod haud difficulter etiam ex Tacito, libro de Germaniâ, colligere licet; ubi sic tradit: Marcomannus, Quadisq, usque ad nostram memoriam, reges manserunt ex gente ipsorum, nobile Marobodui & Tudri genus. jam & externos patiuntur. sed vis & potentia regibus ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur. Ut Ma- 20 roboduius Marcomannorum, sic Tudri Quadorum fuit rex. voluit quidpe auctor nobilissimum omnium in utrâque gente ostendere. erravitque heic haud modicè doctissimus cetera vir, M. Velserus, in Boicis suis; ubi Tudrum æquè Marcomannorum facit regem, ac Maroboduum. Quia igitur jam longè ante Taciti memoriam Quadi suos habuerunt reges; ut ex his verbis satis disertè patet: Vannius quoque haud dubiè Quadorum simul ac novorum inter Marum Cusumque cultorum fuit rex. quidpe si aliis Quadis rex; cur non hunc potiùs Svevis, in novis sedibus prope locatis, regem imposuit Drusus; cui majores opes ex aucto regno, atque vires à Dacorum Sarmatarumque injuriis novos colonos tuendo? cur item, ubi Vannius regno pellitur ab Hermundurorum Ligis, nulla Quadorum, proximâ ac validâ nationis, mentio in alterutrâ partium; minùs verò eorum regis; 30 foli Vangio ac Sido Quadi, Vannii sorore geniti, memorantur? Certè hos duos innuere auctorem, haud dubito, ubi Vannium domesticis discordiis, id est, quæ in regno ejus ortæ erant, circumventum ait. accolarum autem odium, quod idem auctor refert, Marcomannorum fuisse censeo; quibus conjuncti Hermunduri, moxque sequuti ab alterâ parte Ligii. ni fortè Jubillius ille, Hermundurorum rex, in Marcomannos quoque obtinuerit regnum, pulso Catualdâ; qui & ipse paullo antè Maroboduum pepulerat. sic enim annal. lib. II: Idem Catualda casus; neque aliud perfugium. pulsus hanc multo post Hermundurorum opibus, & Vibilio duce; receptusque, Forum Iulium, Narbonensis Gallia coloniam, mittitur. Barbari utrumque comitati, ne quietas provincias immixti turbarent, Danubium ultra, inter flumina Marum & Cusum locantur; dato rege Vannio, gentis Quadorum. Scribo heic quoque 40 Jubillii nomen: nam eundem esse qui, Hermundurorum rex, xxx annis post regno pepulit Vannium, cuius dispectu promptissimum est. Librario hoc loco Romanum Vibulliorum, sive Vibiliorum, magis quàm Germanicum Jubillii nomen notum fuit. Ceterò ad antè dicta pertinere puto, quæ annal. lib. XII, de Vanniano regno sequuntur: Regnum Vangio ac Sido inter se partiti sunt: egregiâ adversus nos fide; suone an servitii ingenio, dum adipiscerentur dominationes, multâ caritate; & majore odio, postquam adepti sunt. Divisisse ita videntur, uti alter citra Marum, alter ultra regnaret. etenim illa regio, in quâ novos colonos posuerat Drusus, angustior erat quàm quæ duo regna commodè ferre quiret. Adde præterea quæ supra ex libro de Germaniâ citavi: Sed vis & potentia regibus ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur. Sic Vannius auctoritate Romanâ re- 50 gnavit: sic ipsi Vangio ac Sido contra subjectorum odium eâdem auctoritate ac potentiâ tuti; unde etiam egregiâ adversus Romanos fuere fide. Adde item, ex historiâ, III, ista: At ne inermes provincie barbaris nationibus exponerentur; principes Sarmatarum Jazygum, penes quos civitatis regimen, in commilitium asciti, plebem quoque, & vim equitum, quâ solâ valent, offerebant. Remissum id munus; ne inter discordias externa molirentur, ac majore ex diverso mercede jus fasque exuerent. Trabuntur in partes Sido atque Italicus, reges Svevorum, quibus vetus obsequium erga Romanos, & gens fidei commissæ patientior: opposita in latius auxilia, infestâ Rhetiâ; cui Porcius Septimius procurator erat. incorrupta erga Vitellium fidei. Igitur Sextilius

Sextilius Felix cum alâ Tanrianâ, & VIII cohortibus, ac Noricorum juventute, ad occupandam ripam Aeni fluminis, quod Rhætos Noricosq. interfuit, missus. nunc illis aut his prælium tentantibus, fortuna partium alibi transacta. Sido heic & Italicus infestæ Rhætiæ opponuntur, quia Quadorum, gentis Norico conterminæ, reges è propinquo adducebantur.

Termini igitur Quadorum antiquitus fuerunt, ut antè dictum, à meridie Danubius; ab occasu æquinoctiali atque æstivo, primò Cluna amnis, dein Bojohæmici montes, ad Mari usq; confluentem: ab ortu æstivo Marus. At postquàm à Tiberii principatu alii etiam Svevi nomini ac civitati eorum adjecti; limites ultra Marum fuere, à septentrionibus montes, in quibus Plinius Hercynium saltum, Ptolemæus ferri secturas sternit, ad opidum usque *Rycho*. inde ab ortu Cusus sive Vagus amnis, ad Danubii usque confluentem. hinc à meridie ipse Danubius. At quia ab hac parte ingens in Danubio est insula, vulgò incolis *Chalokenz* dicta; operæ pretium est scire, cujus ripæ illa fuerit, Pannonicæ, an Germanicæ. Pannonicæ non fuisse, inde colligo, quia Romanorum castella præfidiaria, in hac amnis parte, citra insulam fuere posita, quæ opidum nunc *Rabe* & duo vici *VVifelburg* & *Kerlburg* visuntur; ut fusiùs suo loco demonstrabo. Proinde omnis insula, cum duobus nunc opidis *Komarn* & *Sumarcin*, & minoribus insulis, quas utrimque Danubii alvei complectuntur, Quadorum finibus est adscribenda. Ceterùm, quum processu temporis finis suos ad Bregerionem usque Quadi protulissent; terminus ab septentrionibus porrò fuit in dictis montibus ad opidum usque *Twardoszyn*. hinc ab ortu juxta lineam ad lacum *Holie* ductam: dein flumen è lacu in Granuam annem decurrens; ac mox ipse Granua ad confluentem usque. à meridie iterum Danubius. Sed & ultra dictos montes, posterioribus temporibus civitatis suæ finis protulerunt. sic quidè Marcellinus, prædicto lib. xvii: *Hortante hoc exemplo clementia, advolarunt regales, cum suis omnibus, Arabarius, & Vsafer, inter optimates excellentes agminum gentilium duces: quorum alter Transjugitanorum Quadorum parti, alter quibusdam Sarmatis præerat; locorum consiniis & feritate junctissimi.* Expulerunt igitur hinc Dacos, quos in montibus locat Plinius; ac bonam etiam, si non omnem, Oforum partem; quos inter Marum, & opidum *Os'wiczym*, Vistulæ impositum, includisse proximo capite ostendam. Hæc igitur de finibus Quadorum.

Porrò Ptolemæus circa hos finis ita: τὸ δὲ τὸ Γαβρετῶν ἢ ἄλλο Μαρκομαννῶν ἢ τὸ Σιδονί, & μέγιστος Δαναβίς ποταμὸς οἱ Ἀδράβαι κάμποι. ὑπὸ δὲ τὸ Ὀρκενίου ὄρυγόν Κεάδοι ἢ τὸ εὐς πρὸ σιδηρορχαῖα, καὶ ἡ Ἀῖνα ὕλη ἢ τὸ Λὼ μέγιστος οἱ Βαίμοι, μέγιστος Δαναβίς, καὶ σιωχάτις αὐτοῖς, πρὸ τὸν ποταμὸν, οἱ Τερακατρία, καὶ οἱ περὶ τοῖς Κάμπους Ρακάτω. Hoc est: Sub Gabretâ silvâ Marcomanni. sub quibus Sudini: & ad Danubium usque flumen Adrabæ campi. sub Orcinio autem saltu Quadi: sub quibus ferri secturæ, & Luna silva. sub quâ magna gens Bæmi, ad Danubium usque: & his contermini juxta flumen Teracatria, & apud Campos Racatæ. Quum Bæmi isti in ipsum sint Bojohæmum referendi, contermini iis Teracatria & Racatæ erunt in Quadorum agris locandi: partes fortasse sive pagi gentis. Teracatria qui sint habendi (nisi fortè ex sequenti vocabulo κάμπους, legendum sit τέρεσι κάμπους: ut antè Ἀδράβαι κάμπους, & Πάρμαι κάμπους) haud facilè dixerim. At RACATÆ omnino videntur esse iidem, qui hodiè Slavis Polonis dicuntur *Rakuszy*, Czechis sive Bojohæmis atque Moravis *Rakussy*; id est, *Austrii*, Germanis *die Oeſterreicher*, ad utramque nunc Danubii ripam longè latèque colentes.

Ceterùm à Maro flumine, qui in nonnullis Plinii exemplaribus est *Morus*, regio nomen accepit, quo incolis Slavis *Morává*, & *Moravska Zemie*; Germanis *Mären*: item incolæ Germanis *Märern*, Slavis *Moravané*, & *Morawci*. quæ vocabula hæctenus falsò atque imperitè à Marcomannorum nomine à plerisque nostri sæculi geographis deduci video; quasi Moravia antiqua fuerit Marcomannorum sedes.

Opida sive vicos habuisse Quados, jam Ptolemæi tempore, complureis, ex ejus tabulâ Germaniæ dispicio. In his *Ῥοδονον*, *Robodunum*, rectius atque incorruptius scriptum est lib. VIII *Ἐβροδονον*, *Eurodunum*; inter tria præcipua Germaniæ opida computatum. nam aliud quoq; Quadorum opidum apud eundem est Ptolemæum *Ἐβρον*, *Ebrum*. & ex situ illud nullum aliud esse potest, quàm quod hodièque celeberrimum ferè est totius Moraviæ, *Brin* Germanis incolis, Slavis *Brno* dictum. Sic Alpinum quoq; opidum, quondam *Eurodunum*, nunc in Galliâ dicitur *Embrun*. Sed & Moraviæ *Brin*, superiori sæculo vocatum fuisse Germanis *Brun*, sive *Brün*, patet ex eo, quòd Latine scribatur *Brunna*.

Ebrum ex situ videtur esse id, quod, caput regionis, incolis nunc dicitur Slavis *Osomucz*, Germanis verò *Flmitz*.

Medoslanum, *Μεδοςλάνων*, ejusdem Ptolemæi, ex situ simul & quadam nominis similitudine videtur esse nunc celebre opidum *Znám*.

CELE-

CELEMANTIA, *Κελεμαντία*, quamvis à Ptolemæo ex adverso Arrabonis amnis ostii ponatur; tamen nihilo magis ea eò pertinet, quàm Bregetio ad ejusdem amnis confluentem. nam hic est apud opidum *Rabe*; Bregetio autem, ut antè dictum, ex adverso confluentis Granuæ, nunc *Graan*. Certè *Celemantia* nullus alius est locus, quàm qui hodièque xxx millibus passuum supra *Znám*, sub Bojohæmicis montibus, haud procul Tejæ fontibus vicus dicitur *Kalmintz*. Reliquorum apud Ptolemæum vocabulorum situs haud liquet.

CAP. XXXII.

De GOTHINIS, MARSINGIS, Osis, ac BURIIS.

10

MARCOMANNORUM Quadorumque gentibus commemoratis, laudeque eorum atque gloriâ decantatâ, in hæc auctor pergir verba: *Nec minus valent retro Marsigni, Gothini, Osi, Buri. terga Marcomannorum Quadorumque claudunt. è quibus Marsigni & Buri sermone cultuque Sævos referunt: Gothinos Gallica, Oso Pannonica lingua coarguit non esse Germanos; & quod tributa patiuntur. partem tributorum Sarmate, partem Quadi, ut alienigenis imponunt. Gothini, quò magis pudeat, & ferrum effudiunt. omnesque hi populi pauca campestrium, ceterùm saltus & vertices montium jugumque infederunt. dirimit enim scinditque Sæviâ continuum montium jugum; ultra quod plurimæ gentes agunt: ex quibus latissimè patet Lygiorum nomen. Hos quatuor populos auctor ab uno latere Marcomannis Quadisque; ab altero, montium jugo claudit. hi igitur duo termini primo loco considerandi sunt. Marcomannorum Quadorumque fines ab hac parte satis clarè descripti sunt. illos scilicet Bojohæmica juga, hos Marus fluvius terminabat. Illud montium jugum, quod auctor tradit, in Hungariâ hodiè Poloniæque ac Silesiæ confinio, à Sarmaticis, quos Ptolemæus adpellat, montibus, (vulgò adcolis Polonis *Tátary*, Hungaris *Szepési*, Germanis *das Hangerisch gebirge*, id est, *juga Hungarica*) juxta opidum *Twardoszyn*, initium ducit; continuoque procurfu ex meridie in septentriones versùs sese extollens, primùm ceu directâ lineâ propter amnem Salam ad opidum usque *Os wieczym*, Vistulæ adpositum, Silesiam à Poloniâ dirimit. inde per ipsam Poloniâ, Vartæ fluminis dextram ripam, ad usque opidum *Kłodawa*, prosequens; hinc versus opidum *Hydgoz*; inde in occidentem conversum ad opida *Kamiën & Stempelborg*, atque iterum in septentriones, versùs fontem Brogi amnis, tandem juxta lævam Viperæ ripam ad mare Sævicum, inter duo opida *Slage & Tzanaw* deponitur. Trajectus ejus heic adcolis vocatur *Gollenburg*; latrociniis caëdibusque viatorum infamis. Ptolemæo universum jugum adpellatur *Ἀσκιβέργιον ὄρος*, ASCIBURGIUS MONS. His igitur duobus lateribus, ab ortu, & ab occasu brumali, prædictæ IV nationes in universum inclusæ fuerunt. A Danubii ripâ remotas fuisse universas; liquet quammanifestissimè ex eo; quod auctor eas non, unâ cum Hermunduris, Marcomannis, Quadisque, in fronte Germania ponit; sed, retro Marcomannorum Quadorumque terga claudere, adfirmat. unde haud falso argumento colligitur, ultra eam regionem, quam Sævi sub Vannii regno inter Marum Cusumque tenuerunt, positas fuisse. Verùm singulatim sua cuique sedes tribuatur.*

GOTHINOS atque OSOS proximos fuisse Sarmatis Jazygibus, & item Quadis, inde judico, quia ab utrisque his tributa illis imponebantur. GOTHINOS tamen citeriores, Danubioque propiores censeo. quidpe auctor noster ferrum fodisse eos tradit. de his autem ferrifodinis ita Ptolemæus: *τὸ πρὸ τῶν ὀρεινῶν θροῦν καὶ αὐτῶν ὄρεων πρὸ σιδηρορυχία, καὶ ἡ Λενα ὄρη*. id est: *Sub Hercynio saltu Quadi. sub quibus ferri fodina, & Luna silva*. Idem auctor, in expositione Danubii amnis, hæc habet verba: *τὸ μέρος τῆς πρὸ ἐξῆς ἐκτροπῆς τῆς πρὸ Λέναι ὄρη πρὸς ἀριστερὰς ὀρεῖν ὄρεων*. id est: *Pars ejus, quæ deinceps est juxta digressionem fluminis quod apud Lunam silvam septentriones versum fluit*. Hunc amnem, è Lunâ silvâ versùs meridiem in Danubium defluentem, eundem esse & *Martium*, supra in Nariscis ostendi. Luna igitur silva fuit circa Mari fonteis, & prædictas ferrifodinas. Ut igitur sub Hercynio saltu, id est, sub Bojohæmo, quod saltus cingebat, Quados versùs orientem nominat; sic sub his etiam versùs eandem regionem intelligendæ sunt fodinæ istæ, nullæque aliæ erunt, quàm quas in montium Sarmaticorum jugo, inter Mari Tejæque confluentem & opidum *Twardoszyn* extenso, supra indicavi. Terminus igitur Gothinis fuit ab meridie, dictum jugum, quod Dacos antèa coluisse, testis est Plinius, supra citatus. *Superiora autem, inquit, inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonica hiberna Carnuti; Germanorumque ibi confinium, campos & plana Jazyges*